

LIETUVIŲ ATGIMIMO ISTORIJOS STUDIJOS

14

*Vytautas Jogėla.
Vilniaus Romos katalikų
dvasinė akademija
1833 – 1842 metais:
organizacija ir veikla*

1997

LIETUVIŲ
ATGIMIMO ISTORIJOS
STUDIJOS

Skiriu Mamai

LIETUVIŲ ATGIMIMO ISTORIJOS STUDIJOS

14

*Vytautas Jogėla.
Vilniaus Romos katalikų
dvasinė akademija
1833–1842 metais:
organizacija ir veikla*

VILNIUS

Eugrimas

1997

UDK 947.45

Li-191

REDAKCINĖ KOLEGIJA:

Antanas Kulakauskas

Česlovas Laurinavičius

Raimundas Lopata

Egidijus Motieka (vyriausiasis redaktorius)

Vladas Sirutavičius

Darius Staliūnas

Giedrius Subačius

Antanas Tyla

*Autorius dėkoja Lietuvos Respublikos
švietimo ir mokslo ministerijai,
Lietuvių katalikų mokslo akademijai,
Lietuvos istorijos institutui,
prelato Juozo Prunskio fondui,
prisidėjusiems prie knygos išleidimo*

© Vytautas Jogėla, 1997

© Lietuvos istorijos institutas, 1997

© Lietuvių Atgimimo istorijos studijos, 1997

ISSN 1392-0391

ISBN 9986-752-23-X

TURINYS

PRATARMĖ	8
ĮVADAS	10
Istoriografija	11
Šaltiniai	13
Atsiminimai	14
Archyvai	15
RUSIJOS VALDŽIA IR KATALIKAI XVIII AMŽIAUS PABAIGOJE -- XIX AMŽIAUS PRADŽIOJE	17
Rusijos aristokratija ir katalikybė	17
Valdžios siekiai	19
Katalikų Bažnyčios valdymas	21
Katalikų apibūdinimas	24
AKADEMIJOS ĮSTEIGIMAS	26
Universiteto uždarymas	26
Akademijos pradžia	33
Dėstytojų parinkimas ir mokslo disciplinos	43
Mokslo vardų ir laipsnių suteikimas	53
Patalpos	54
Pirmieji mokslo metai	57
AKADEMIJOS PERSONALO KAITA	61
Rektoriai	62
Profesorai	66
Adjunktai	69
Kalbų dėstytojai	74
Inspektoriai ir jų padėjėjai	76
Dvasios tėvai, arba kapelionai	78

AKADEMIJOS ALUMNAI IR JŲ STUDIJOS	80
Įstojimas	81
Akademijos klierikų gyvenimo sąlygos	84
Studijos	91
Klierikų kilmė	93
Tautinis klausimas	96
MOKYMAS IR MOKSLAS	100
Mokymas ir jo programos	100
Šventojo Rašto katedra	102
Dogminė, moralinė ir pastoralinė teologija	105
Bažnyčios istorija ir kanonų teisė	106
Homiletika	109
Logika ir moralės filosofija	110
Lenkų literatūros istorija	111
Visuotinė ir Rusijos istorija	112
Rusų literatūra ir kalba	115
Lotynų literatūra ir graikų kalba	116
Hebrajų kalba	117
Prancūzų kalba	117
Vokiečių kalba	118
MOKSLINIAI DARBAI	119
Dėstytojų moksliniai darbai	121
Vadovėlių rengimas	123
Pamokslų rinkinių rengimas	124
Straipsniai	125
Mokslo laipsnių suteikimas	126
Daktaro laipsnio suteikimas	129
AKADEMIJOS REFORMOS	134
Akademija ir seminarijų reformos	134
Akademijos iškėlimas į Peterburgą	140
Sudie, Tėvyne	144

IŠVADOS	148
PRIEDAI	150
Akademijos klierikų sąrašas	150
Akademijos personalo sąrašas	176
ŠALTINIAI IR LITERATŪRA	180
Naudoti archyvų ir bibliotekų rankraščių fondai	180
Skelbti šaltiniai	182
Literatūros sąrašas	183
TRUMPINIAI	190
SUMMARY	191
STRESZCZENIE	205
ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ	219
VIETOVARDŽIŲ RODYKLĖ	230

VIETOVARDŽIŲ RODYKLĖ

Abiejų Tautų Respublika 25
Aleksandrija 42
Alsėdžiai 49
Antakalnio vienuolynas 53, 79
Ašmena 34
Ašmenos apskritis 163, 168
Ašmenos valsčius 168
Augustavo vaivadija 99
Austrija 32, 101, 102, 105, 108,
117, 120, 123, 127, 132, 197, 200,
211, 214

Balstogė 39, 71, 73
Balstogės gimnazija 155–157,
159
Balstogės sritis 31, 156
Baltarusijos švietimo apygarda
32, 68, 72
Bechoveto apskritis 155
Belgija 133
Berdičevo gimnazija 171

Betygalos parapija 150
Bokšto gatvė 54
Borisovo apskritis 154

Carskoje Selo 144, 203, 216
Charkovas 141
Chersono gubernija 49

Čekiškių parapija 152

Dambrovičių seminarija 79
Dysnos apskritis 153, 154
Dotnuvos apskrities mokykla 73,
78
Drogičino gimnazija 155, 157
Dubansko apskritis 171

Europa 10, 20, 21, 30, 33, 37, 62,
92, 99–101, 200, 214. Žr. taip pat:
Vakarų Europa

- Fribūras 132
- Gardinas 39, 58
 Gardino gimnazija 153
 Gardino gubernija 31, 142, 162, 164
 Graikija 116
 Gruzdių bažnyčia 86
 Gruzija 41, 83
 Gruzijos vyskupija 196, 210
- Halė 117
- Igumeno apskritis 163
 Ilūkšto gimnazija 167
 Ispanija 113
 Italija 68, 101, 133
- Jaroslavlīs 34, 36
 Jozefalio kolonija 49
- Kairėnų koplyčia 141
 Kaltinėnų parapija 152
 Kalvarijų gimnazija 151
 Kameneco apskritis 159
 Kameneco gimnazija 159, 161
 Kameneco seminarija 159–161
 Karklėnų parapija 153
 Karlsbadas 37, 69
 Kėdainių gimnazija 150, 152, 164
 Kijevas 66, 142, 202
 Kijevo gimnazija 155
 Kijevo gubernija 31
 Kijevo universitetas 31, 66
 Kolainių gimnazija 150–152, 157, 160, 168
- Kražių gimnazija 69, 72, 78, 105, 150, 152, 153, 165, 168
 Kražių parapija 151
 Kremeneco licėjus 49
 Krokuva 119
 Krokuvos universitetas 61, 94
 Kuršėnų parapija 150
 Kurtuvėnų parapija 151
 Kužių altarija 49
- Laukuvos parapija 157
 Lenkija 12, 19, 20, 22, 26, 28, 36, 76, 96, 99, 101, 102, 113, 116, 119, 123, 193, 202, 207, 216
 Lenkijos Karalystė 20, 31, 87, 101, 111, 125, 132, 133, 148, 200, 201, 203, 207, 214, 215, 217
 Lenkijos Liaudies Respublika 13
 Le Selvas 68
 Lietuva 12, 19, 26, 30, 31, 36, 42, 62, 68, 96, 97, 99, 106, 119, 121, 125, 192, 193, 198, 206, 207
 Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė (LDK) 8, 19–22, 26–28, 30, 31, 33, 44, 84, 94, 96, 97, 99, 101, 113, 116, 140, 142, 148, 149, 193, 198, 202–204, 206, 207, 212, 215–218
 Lietuvos kraštas žr. Lietuva
 Lydos gimnazija 154
 Lygumų parapija 152
 Liuvenas 133
 Lomža 50
 Luckas 46, 49, 67, 136
 Lucko apskritis 170
 Lucko gimnazija 171
 Lucko seminarija 171
 Lucko-Žitomyro vyskupija 22, 39, 40, 60, 64, 93, 94, 96, 174, 176, 178, 196, 198, 210, 212

- Maskva 16, 32
 Minsko apskritis 153
 Minsko gimnazija 153, 154
 Minsko gubernija 142, 153, 154, 163, 166
 Minsko seminarija 152, 154, 157
 Minsko vyskupija 21, 22, 31, 39, 40, 60, 71, 84, 93, 96, 174, 196, 198, 210, 212
 Mogiliovas 27, 28, 36, 41, 81
 Mogiliovo arkivyskupija 37, 60, 82, 94
 Mogiliovo gimnazija 158
 Mogiliovo gubernija 155
 Mogiliovo seminarija 79, 155–158
 Mogiliovo vyskupija 22, 39, 40, 93, 94, 96, 155, 174, 196, 198, 212
 Mozyriaus apskrities mokykla 72
 Mstislavlio jėzuitų mokykla 77
- Naugarduko apskritis 162, 164
 Nemirovskio gimnazija 161
- Olyco gimnazija 170
 Olyva 136
 Orša 17
 Ožėčičko apskritis 157
- Padubysio apskrities mokykla 49
 Paryžius 74
 Papolės parapija 150
 Pastovių apskrities mokykla 50
 Pašilės parapija 150
 Peterburgas žr. Sankt Peterburgas
 Peterburgo Romos katalikų dvasinė akademija žr. visoje knygoje
- Peterhofas 42
 Pinsko apskrities mokykla 153
 Počiajevo apskrities mokykla 171
 Podolė 30
 Podolės gubernija 27, 31, 40, 159, 160, 210
 Podolės Kamenecas 70
 Podolės Kameneco katedra 48
 Podolės Kameneco vyskupija 22, 39, 40, 60, 93, 94, 96, 128, 174, 196, 198, 210, 212
 Polockas 17, 18, 40
 Polocko aukštoji pijorų mokykla 66
 Polocko jėzuitų akademija 31, 33, 48, 49, 51, 63, 77, 130
 Prancūzija 17, 66, 99, 101, 135, 200, 215
 Proskurovsko apskritis 160
 Prūsija 102
 Prūsų Lietuva 99
- Raseinių apskritis 164, 165, 169
 Raseinių valsčius 164
 Rytų Europa 42
 Roma 36
 Romos imperija 113
 Rusija 12, 14–25, 27–31, 33, 34, 36, 38, 40, 42, 44, 46, 49, 50, 52, 59, 62, 64, 68, 71, 74, 83, 86, 91, 92, 94, 95, 98, 99, 108, 109, 112–114, 120, 122, 128, 131, 134, 136, 138, 140, 142–144, 146, 148, 192–197, 199, 200, 203–206, 208–211, 214, 216–218
 Rusijos imperija 11, 12, 15, 19–24, 26, 28, 30, 31, 33, 39, 44, 77, 81, 83, 94, 99, 101, 102, 114, 148, 149, 191–194, 200, 202–204, 206–208, 210, 214, 216–218

Sankt Peterburgas 11, 13–16, 18–23, 27, 30, 34, 36, 41–44, 47, 51, 52, 61–64, 66, 68, 69, 73, 74, 77, 78, 80, 90, 93, 105, 112, 113, 117, 120, 122, 124, 129, 132, 140–147, 149, 176, 177, 191, 192, 197, 202–206, 211, 218

Savičiaus gatvė 54

Sedos parapija 151

Slucko apskritis 166

Slucko gimnazija 78, 154, 162

Sokulkos apskritis 156

Svisločės gimnazija 71

Šarkių bažnyčia 84

Ščiučino pijorų mokykla 79

Šiaulių apskritis 96, 165

Šilalės parapija 151

Šiluvos parapija 150, 151

Širovicko apskrities mokykla 78

Šv. Jono bažnyčia 49, 56, 57, 78, 97, 110

Šv. Jurgio bažnyčia 54

Šv. Marijos Ramintojos

bažnytelė 54

Šveicarija 132

Tbilisis 83

Telšių apskritis 153, 164

Telšių gimnazija 152, 166

Telšių parapija 151, 152

Tirkšlių parapija 151

Tiubingenas 101

Trakai 63

Troškūnų apskrities mokykla 71,

73, 152, 154, 162–165, 167

Tula 69

Tverų parapija 152

Ukmergė 66

Ukmergės apskritis 168

Ukmergės valsčius 164, 166

Ukraina 30, 110, 122

Upytės apskritis 163, 164

Upytės valsčius 150, 168

Vakarų gubernijos 36, 40, 136, 143

Vakarų Europa 17, 19, 26, 61, 62, 101, 132, 135, 194, 208, 213. Žr.

taip pat: Europa

Vakarų kraštas 15, 91, 135, 136

Varniai 88, 94, 96

Varnių parapija 152

Varnių seminarija 150–152, 160, 198, 212

Varšuva 43, 61, 92, 106, 111, 119, 120, 122, 125

Varšuvos gimnazija 156

Varšuvos universitetas 66

Vasilijaus sala 147, 203, 217

Vatikanas 16, 20, 25, 42, 138

Viena 26, 66, 101, 105, 113

Vilnius žr. visoje knygoje

Vilniaus apygarda 24, 29, 30, 32, 34, 74

Vilniaus apskrities mokykla 50

Vilniaus apskritis 151, 169

Vilniaus gimnazija 53, 163, 165–167

Vilniaus gubernija 27, 31, 52, 69, 94, 99, 153, 157, 164, 168, 169

Vilniaus katedra 47, 50, 76, 77

Vilniaus Rasų kapinės 69

Vilniaus Romos katalikų dvasinė akademija (Akademija) žr. visoje knygoje

Vilniaus misionierių seminarija 76

Vilniaus universitetas 12, 13, 26–33, 37, 41, 47–49, 52, 57, 58, 66, 69, 72, 74, 106, 109, 110, 116, 122, 129, 133, 137, 160, 193, 203, 207, 213, 217

Vilniaus vyriausioji dvasinė seminarija 12, 14, 31, 33, 41, 43, 52, 54, 78, 79, 93, 96, 104-105, 156, 161-169, 212, 215
 Vilniaus vyskupija 16, 22, 33, 34, 37, 39, 40, 44-46, 50, 60, 73, 77, 93, 94, 96, 106, 124, 128, 135, 162, 174, 196-199, 202, 210, 212, 213
 Vinicos apskritis 160
 Vinicos gimnazija 159
 Vitebskas 17
 Vitebsko gubernija 157
 Vladimiro universitetas 157
 Vokietija 43, 63, 66, 101, 127, 132-134, 200, 214
 Voločinsko parapiinė mokykla 159
 Voluinės apskritis 170
 Voluinės gimnazija 171
 Voluinės gubernija 31, 170, 171

Žemaičiai žr. Žemaitija
 Žemaičių Kunigaikštystė 96, 198, 212
 Žemaičių seminarija 49, 129, 198, 206, 212
 Žemaičių vyskupija 22, 23, 37, 39, 40, 52, 60, 72, 84, 86, 93-95, 129, 150, 174, 196, 210, 211
 Žemaitija 49, 95, 97-99, 137, 138
 Žitomyro seminarija 170, 171
 Žvingių parapija 152

Rodykles sudarė Jonas Laurinaitis